

Leder

I Kurasje nr. 12 bragte vi en artikel, som forsøgte at give et generelt overblik over den teoretiske marxismes udvikling i Danmark gennem de senere år. Her blev det fremhævet, at det (nov. 1975) var karakteristisk, at de kapitalsystematiske analyser »stadigt hyppigere (stilles) over for et formidlingskrav, som antager både politiske, metodiske og indholdsmæssige udtryk«. (s. 11).

Dette formidlingskrav er i den forløbne tid blevet langt stærkere, og dets retning er desuden blevet mere entydig. I dag er de metodiske og indholdsmæssige krav trængt i baggrunden til fordel for det politiske formidlingskrav: analyser skal i dag være langt mere politisk handlingsvejledende, dvs. gå langt mere direkte ind i den politiske strategidebat.

Slagordsagtigt kan denne tendens formuleres på to måder, som dækker over samme indhold - som forskning og analyser i arbejderklassens tjeneste eller som forskning og analyser, der foretages ud fra et arbejderstandpunkt.

I en helt generel formulering kan ingen vel være uenig i, at det teoretiske marxistiske arbejde, der hovedsagelig gennemføres adskilt fra arbejderklassen på universiteterne, skal tjene arbejderklassens sag. Hvis dette ikke er det yderste perspektiv for den universitære marxismes arbejde, må man betragte den som meningsløs og uinteressant.

Til gengæld må man påpege, at der gemmer sig op til flere forkortninger, begrænsninger og farer i den mere slagsordsagtigt formulerede relation mellem en indholdsmæssigt marxistisk studiepraksis og arbejderklassens interesser. Det er jo tilsyneladende således, at en forskning i arbejderklassens tjeneste kun kan opfattes som sådan, hvis den samtidig reducerer det teoretiske arbejde - endda så meget, at den politiske strategidannelse ligefrem bliver ateoretisk.

Det ene problem i dag er således, at det nødvendige og rimelige formidlingskrav udfyldes gennem en ateoretisk politikanalyse. Forbindelsen mellem politik og økonomi kan dermed kun opretholdes som et postulat, der aldrig uddybes og begrundes. Politik forstås dermed kun politologisk som samfundsgruppers og klassefraktioners magt på den politiske scene, uafhængigt af denne politiske magts økonomiske grundlag og indhold.

Men formidlingskravet kan også indløses på en sådan måde, at de faktisk eksisterende teoretiske positioner i arbejderstandpunktsforskningen desværre kun kan karakteriseres som direkte forkerte. Også her kappes forbindelsen mellem politik og økonomi, men hyppigst forbundet med en eller anden form for teoretisk revision af den marxske kapitalismeanalyse. Dermed ligger der en indholdsmæssig begrundet tendens til politisk reformisme, selv om man måske personligt og organisatorisk definerer sig som socialist/marxist/kommunist. Dette kan jo ikke være et bekendelsesstandpunkt, men må være indholdsmæssigt afgrænset.

Hvis de kapitalsystematiske analyser, der jo opfattes som indbegrebet af *teoretisk* arbejde, skal indordnes under kravet om at medvirke til at formulere en positiv politik eller være elementer i den politiske strategidannelse, må det være sådan, at disse positivt formulerede politiske krav ikke er i modstrid med den viden om den nuværende kapitalismes udviklingstendenser, som er opnået gennem de seneste års intensive arbejde. Det kan ikke være rigtigt, at man af hensyn til kravet om at formulere en politisk strategi skal »glemme« hvad vi ved i dag om merværdiproduktionens betingelser og disses forandringer, om den kapitalistiske statsfunktionsmåde og funktionsgrænser, om karakteren af den højtudviklede kapitalismes krisetendenser osv.

Det foreliggende nummer af Kurasje formulerer på ingen punkter overhovedet positive politiske krav. Tværtimod kunne man næsten sige. Rammen for nummeret er snarere en på mange punkter ubarmhertig og tilsyneladende ukammeratlig kritik af nogle af det seneste års forsøg på strategi- og politikformulerende analyser. Vi finder denne kritik både nødvendig og berettiget, selv om den ikke angiver alternative mobiliseringskrav i den nuværende situation.

Inden for denne ramme behandler vi de betragtninger over krise og beskæftigelsespolitik, som er kommet fra en arbejdsgruppe under de sk. Socialistiske Økonomer. *Lars Qvortrup* gør i sin artikel op med den teoretiske revisionisme, som ligger i en Socialistisk Økonoms Marxkritik, mens *Jens Henning Rasmussen* behandler den politiske reformisme, som man finder i gruppens beskæftigelsespolitiske udspil.¹ Man kunne måske rejse spørgsmålet om, hvorfor det er nødvendigt at beskæftige sig med den pågældende socialistiske økonomiske arbejdsgruppes udspil, når det så åbentlys ikke definerer sig indholdsmæssigt inden for venstrefløjdebatten, men kun i forhold til de statslige og (små)borgerlige krisepolitiske reguleringsinteresser. De to kritiske artikler offentliggøres her, fordi arbejdsgruppens udspil generelt er blevet alt for positivt modtaget i den debat, som hidtil er blevet ført. Det kan ikke undre, at den borgerlige offentlighed modtager enhver form for pseudokritisk analyse med begejstring. Men det kan til gengæld undre, at mange i den venstreorienterede offentlighed fremhæver, at udspillet måske nok er problematisk, men til gengæld er det så konkret, at man kan arbejde politisk ud fra det.

Vi mener omvendt, at den politik, som udspillet lægger op til, kun kan styrke illusionerne om statens reguleringsmuligheder, fremme de allerede eksisterende statskapitalistiske udviklingstendenser og iøvrigt forudsætter den opfattelse - som *Altvater m.fl.* kritiserer i en anden artikel i dette nummer - at statens rolle kan omfunktioneres, således at den kan bringes eller presses til at fungere i arbejderklassens tjeneste. Arbejdsgruppens udspil er et typisk eksempel på en overfladisk analyse, som er positivt politisk formuleret og så direkte kan glide ind i strategidebatten. Til gengæld er enhver forbindelse mellem politik og økonomi forsvundet. Enhver debat om statens rolle er forsvundet. Man har ikke

1. Jfr. også kritikken i politisk revy nr. 298.

beskæftiget sig med grænserne for de statslige funktioner på blot et eneste punkt, og langt mindre med spørgsmålet om den borgerlige stat som et muligt magtgrundlag for arbejderklassen.

Kurt Aagaard Nielsen og Arne V. Jensen diskuterer perspektiverne i 'Krisen og den statslige planlægning'. Denne bogs teoretiske grundlag er den marx-ske akkumulations- og kriseteori, men i en særlig opfattelse, der i en vis grad udspringer af et af bogens formål, nemlig analysen af de statslige politikkers akkumulationsmæssige udspring og politiske gennemførelsesmuligheder. Det påpeges i kritikken, at der herigennem sker en forkortning af den marx-ske økonomikritik, en forkortning i analysen af kapitalismens historiske krisetendenser samt en stærk overdimensionering i vurderingen af statens styringsmuligheder. Indholdsmæssigt er der en vis lighed med de positioner, som den Socialistiske Økonomiske arbejdsgruppe indtager, idet staten også her opfattes som konstitueret af de politiske klasse- og fraktionsinteressers kamp. Naturligvis kan den indholdsmæssige lighed ikke skjule, at der samtidig er tale om to vidt forskellige politiske udgangspunkter. Alt i alt ligger der med den type analyse, som gennemføres i *Krisen og den statslige planlægning*, hvor de strategidannende elementer er sporadiske, men alligevel styrende for analysen, hele tiden en mulighed for et tilbagefald til reformistiske positioner.

Skal dette tilbagefald undgås, må man efter vores mening fortsat bearbejde og udvikle forståelsen af Marx' systematiske økonomi- og kapitalismekritik eller »kapitallogikken«.

En del af denne udvikling vil nødvendigvis være teoretisk og abstrakt, da et hovedproblem jo er forholdet mellem kapitalismens tilsyneladende bevægelser og de kun analytisk tilgængelige, bestemmende forhold. En meget væsentlig del af den teoretiske revision og den politiske reformisme forbliver på tilsyneladendernes plan, bevæger sig udelukkende inden for pris- og profitkategorien uden refleksion over værdi- og merværdibestemmelserne. Netop denne overgang er et centralt teoretisk problem. Den er i sig selv behandlet i nr. 11 af H.-J. Schanz, og med kritisk udgangspunkt i denne artikel, vil *Jørgen Sandemose* vise, at der går en afgørende metodisk skillelinje mellem værdi- og prisplan samtidig med, at der hersker en udpræget parallelitet mellem Kapitalens 1. og 2. bind. Hermed uddybes behandlingen af de overgangsproblemer, som findes i den systematik, der fortsat er metodisk nødvendig for at kunne analysere og forstå kapitalismens udvikling.